

مرکز مدیریت حوزه علمیه قم

معاونت آموزش

مدیریت امتحانات

بسمه تعالی

امتحانات پایان سال - خرداد ۱۳۸۸

پاسخنامه

پایه :	۶	موضوع :	علوم قرآن
تاریخ :	۸۸/۳/۳۱	ساعت :	۸

نام کتاب: آموزش علوم قرآن (کتاب فارسی)

لطفاً به همه سؤالات تستی و ۸ سؤال تشریحی پاسخ دهید، در صورت پاسخ به همه به سؤال آفر نمره داده نمی‌شود (تستی ۱ و تشریحی ۲ نمره)

تستی:

۱. کدام گزینه از ویژگی‌های قرائت حفص نیست؟ د ۹۵
 - ا. ثقه بودن روایان ☐
 - ب. اسناد حفص در نقل قرائت عاصم از علی(ع) ☐
 - ج. شایع بودن آن در میان عامه مسلمانان ☐
 - د. اولین قرائت رایج در بین مردم ☒
۲. در اعجاز بیانی قرآن، این که هر سوره، هدف یا اهداف خاصی را - که جامع میان آیات هر سوره است - دنبال می‌کند، چه می‌نامند؟ ب ۱۶۹
 - ا. تناسب محتوای قرآن ☐
 - ب. وحدت سیاق و وحدت موضوعی ☒
 - ج. وحدت سیاق و وحدت ظهور ☐
 - د. تناسب شأن سوره‌ها ☐
۳. «إِنَّ رُوحَ الْقُدُسِ يَنْفُثُ فِي رُوحِي» اشاره به کدام وحی دارد؟ ج ۱۸
 - ا. خلق صوت ☐
 - ب. القای وحی به وسیله فرشته ☐
 - ج. وحی مستقیم ☒
 - د. همه موارد ☐
۴. به سوره‌هایی که عدد آیات آنها زیر صد قرار دارد اصطلاحاً گفته می‌شود. ا ۵۸
 - ا. مثانی ☒
 - ب. مئین ☐
 - ج. مأتین ☐
 - د. مثنی ☐

تشریحی:

۱. وحی در قرآن به چند معنی به کار رفته است؟ نام ببرید. ۱۴

اشاره پنهانی - هدایت غریزی - الهام یا سروش غیبی - وحی رسالی
۲. چرا به سوره حمد «فاتحة الكتاب» می‌گویند؟ ۲۳

چون اولین سوره کاملی است که بر پیامبر نازل شده است و در برخی روایات آمده است همان روز اول بعثت جبرئیل نماز و وضوء را به پیامبر یاد داد بنا بر این سوره فاتحة الكتاب به طور کامل آمده؛ زیرا «لا صلاة الا بفاتحة الكتاب».
۳. معیارهای تشخیص سوره های مکی از مدنی چیست؟ یکی از آنها را توضیح دهید.
 ۱. معیار زمان. ۲. معیار مکان. ۳. معیار خطاب.
 - معیار زمان: همان هجرت پیامبر از مکه به مدینه است حتی اگر در مکه نازل شده باشد بعد از هجرت.
 - معیار مکان: هرچه در شهر مکه و پیرامون آن نازل شده است مکی است و هر چه در مدینه و پیرامون آن نازل گردیده مدنی است.
 - معیار خطاب: هر سوره ای که در آن خطاب به مشرکان باشد مکی و هر سوره ای که در آن خطاب به مؤمنان باشد مدنی است.

۴. سبب نزول و شأن نزول را تعریف کنید. چه نسبتی بین این دو برقرار است؟ ۲۸

شأن نزول اعم از سبب نزول است؛ هرگاه به مناسبت جریانی درباره شخص یا حادثه‌ای - خواه در گذشته، حال و یا آینده - یا درباره فرض احکام، آیه یا آیاتی نازل شود، همه این موارد را شأن نزول آن آیات می‌گویند. اما سبب نزول حادثه یا پیشامدی است که متعاقب آن، آیه یا آیاتی نازل شده است، به عبارت دیگر آن پیشامد باعث و موجب نزول گردیده است.

۵. نظر مصنف راجع به اُمّی بودن پیامبر را بنویسید. ۳۵

داشتن سواد کمال است و بی‌سوادی، نقص و عیب و چون تمامی کمالات پیامبر(ص) از راه عنایت خاص الهی بوده و هرگز نزد کسی و استادی تعلیم ندیده پس نمی‌شود ساحت قدس پیامبر(ص) از این کمال تهی باشد. لذا اُمّی بودن پیامبر منسوب به امّ القری (مکه) بودن است نه منسوب به اُمّ (مادر) یعنی بی سواد.

۶. دو ویژگی از ویژگی‌های مصحف امام علی(ع) را بنویسید. ۶۳

۱. ترتیب دقیق آیات و سور طبق نزول آنها.
۲. آیات در این مصحف طبق قرائت پیامبر اکرم(ص) ثبت شده است.
۳. در این مصحف مناسبت‌های نزول آیات و سوره‌ها در حاشیه متن توضیح داده شده است.

۷. نوع قسم را در آیه شریفه «فلا أقسم بمواقع النجوم» بیان کنید. حرف «لا» در این آیه به چه خاطر آمده است؟ ۱۴۰

لا نفی قسم - با «لا» سوگند را به شکل منفی می‌آورند و قسم را نفی می‌کند تا برتری جایگاه آن را بفهماند.

۸. دو مورد از عوامل اختلاف مصاحف را بنویسید. ۸۷

۱. ابتدایی بودن خط عربی. ۲. بی نقطه بودن حروف. ۳. خالی بودن از علایم و حرکات. ۴. نبودن الف در کلمات.

۹. ضمن بیان نسخ مشروط، تفاوت آن را با نسخ محتوا بنویسید. ۱۰۶

در نسخ مشروط حکم سابق با توجه به شرایطی نسخ می‌شود و با برگشتن شرایط تشریع نخستین، حکم منسوخ دوباره به اجرا درمی‌آید. در نتیجه دو حکم منسوخ و ناسخ، هر یک به شرایط خود بستگی دارد. تفاوت نسخ مشروط با نسخ محتوا در این است که در نسخ محتوا، حکم منسوخ به صورت مطلق و برای همیشه از بین می‌رود و قابل اعاده نیست، ولی در نسخ مشروط، حکم منسوخ با اعاده شرایط، دوباره زنده می‌شود و قابل اجرا است.